

Deel 4

Verbonden in de Bijbel

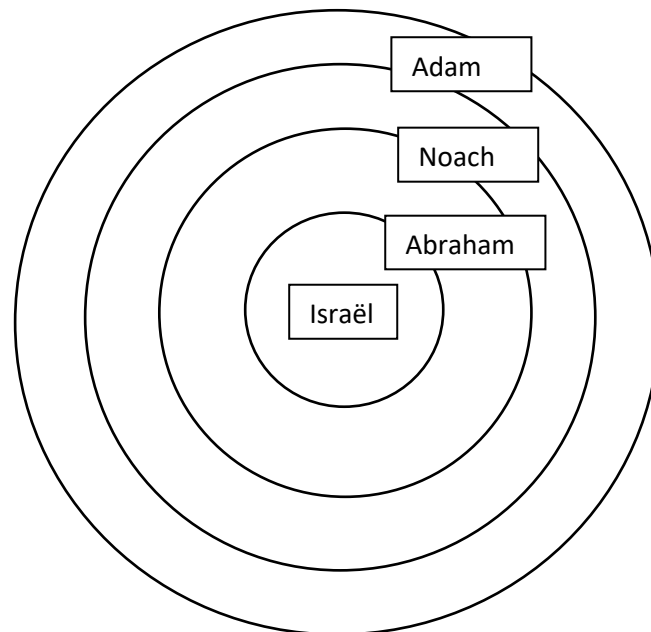

Hans van de Lagemaat

Hoofdstuk 1

Inleiding

Het vorige deeltje begonnen we met het volgende plaatje.

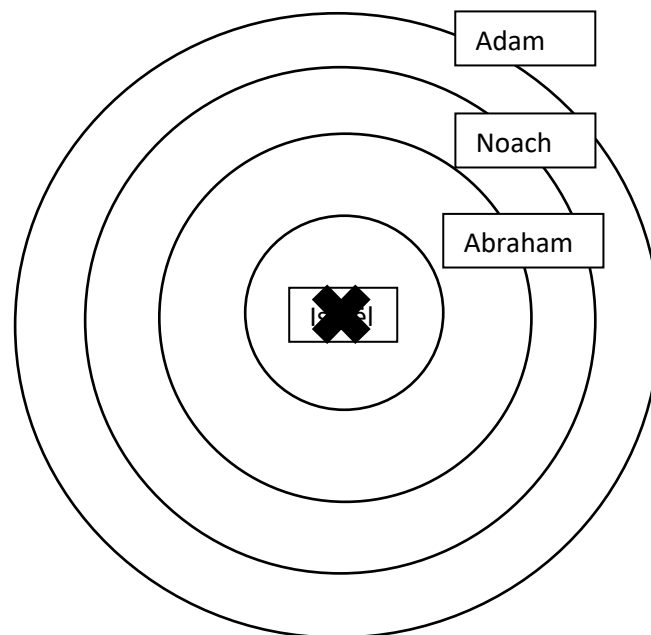
Elk van de vier cirkels stelt een verbond voor. Ik maak de tekening zo om enigszins te kunnen visualiseren dat de verbonden in de Bijbel niet op zichzelf staan. Ze hebben met elkaar te maken. De vervulling van het ene verbond heeft ook te maken met de vervulling van het andere. Het verbond met Abraham en zijn nageslacht kan bijvoorbeeld niet vervuld worden zonder dat het verbond met Israël wordt vervuld.

De vervulling van het verbond met Israël betekent dat dit volk een koninkrijk van priesters zal zijn, een heilig volk en het persoonlijk eigendom van de Heere (Ex. 19:5, 6). Dat kan niet zomaar overgaan op een ander volk. Het kan ook niet overgaan op een andere groep mensen. God heeft dit verbond met Israël gesloten en dat volk is duidelijk gedefinieerd. Daar kunnen we niet zomaar iets anders van maken.

Als dit volk aan zijn roeping voldoet door naar Zijn stem te luisteren en het verbond te houden (Ex. 19:5) kan ook het verbond met Abraham in vervulling gaan, zodat ook andere volken op aarde gezegend worden. En vanuit het verbond met Abraham komen we dan tot de verbonden met Noach en Adam waarin de gehele mensheid en de schepping begrepen zijn.

De vervulling van het verbond met Israël heeft dus enorme consequenties. Hier kunnen we niet zomaar wat mee knoeien, als we een helder zicht willen krijgen of houden op Gods heilsplan in de Bijbel.

Bovenstaande tekst heb je als het goed is al eerder gelezen. Hij komt rechtstreeks uit het eerste hoofdstuk van het vorige deeltje. Nadat we daarna uitvoerig bij dit verbond met Israël hadden stilgestaan, zagen we dat we moesten eindigen met het volgende plaatje.

Het verbond met Israël was verbroken. Het volk dat met één mond had gezegd dat het alles zou doen wat God had gezegd, heeft zich als een overspelige vrouw afgewend van God hun Maker en hun Man en van God hun Verlosser en zich tot de afgoden van de andere volken gekeerd.

Hoe moet het nu verder? Als het klopt dat de verbonden allemaal met elkaar samenhangen; als het klopt dat heel Gods plan met de mens en daarmee met de hele wereld, afhangt van het verbond met Israël, dan is het nu afgelopen. Dood, graf en vloek hebben gewonnen. Het lijden van de schepping zal voortduren, zonder hoop. Er staat een grote streep door alles. Gods plan is verijdeld. Zijn schepping is verwoest en blijft verwoest.

Hoe moet dit verder? Wat is Gods antwoord hierop?

Daarover gaat dit deeltje. Gods antwoord is het Nieuwe Verbond.

Hoofdstuk 2

Het Nieuwe Verbond

We zullen eerst alle Schriftgedeelten bij elkaar zoeken waar God in Zijn Woord spreekt over het Nieuwe Verbond.

De enige keer dat we het Nieuwe Verbond in het Oude Testament tegenkomen is in de profetie van Jeremia. In het Oude Testament komen er nog wel meer Schriftgedeelten voor die duidelijk betrekking hebben op het Nieuwe Verbond, maar daarin wordt het niet als zodanig benoemd. Uiteraard zullen we die Schriftgedeelten ook moeten onderzoeken. De Schriftplaats in Jeremia staat in hoofdstuk 31.

*'Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israël en het huis van Juda bezaaien zal met zaad van mensen en zaad van dieren. Dan zal het gebeuren, dat Ik ten aanzien van hen zal waken om te bouwen en te planten, zoals Ik ten aanzien van hen gewaakt heb om weg te rukken en af te breken, om omver te halen en te vernielen, en hun kwaad aan te doen, spreekt de HEERE. In die dagen zullen zij niet meer zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden van de kinderen zijn stomp geworden. Maar ieder zal om zijn eigen ongerechtigheid sterven. Ieder mens die onrijpe druiven eet – zijn tanden zullen stomp worden. Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een **nieuw verbond** zal sluiten, niet zoals het verbond dat Ik met hun vadersen gesloten heb op de dag dat Ik hun hand vastgreep om hen uit het land Egypte te leiden – Mij verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE. Voorzeker, dit is **het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël** sluiten zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de*

HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonde niet meer denken.' (Jer. 31:27-34).

Het belangrijkste dat ik hier nu alleen bij opmerk, is dat dit verbond met Israël gesloten zal worden, net zoals het Oude Verbond ook met dit volk gesloten was.

We gaan nu kijken naar de teksten in het Nieuwe Testament.¹ Het begrip 'nieuwe verbond' komt daar zeven keer voor en ik schrijf ze eerst allemaal op.

*'Hij nam ook de drinkbeker en nadat Hij gedankt had, gaf Hij hun die, en zei: Drink allen daaruit, want dit is Mijn bloed, het bloed van **het nieuwe verbond**, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden. Ik zeg u dat Ik van nu aan van de vrucht van de wijnstok niet zal drinken tot op de dag wanneer Ik die met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk van Mijn Vader.'* (Mat. 26:27-29).

*'En Hij nam de drinkbeker en nadat Hij gedankt had, gaf Hij hun die en zij dronken er allen uit. En Hij zei tegen hen: Dit is Mijn bloed, het bloed van **het nieuwe verbond**, dat voor velen vergoten wordt. Voorwaar, Ik zeg u dat Ik niet meer zal drinken van de vrucht van de wijnstok tot op de dag wanneer Ik die nieuw zal drinken in het Koninkrijk van God.'* (Mar. 14:23-25).

*'Evenzo nam Hij ook de drinkbeker na het gebruiken van de maaltijd en zei: Deze drinkbeker is **het nieuwe verbond** in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt.'* (Luk. 22:20).

¹ Het Nieuwe Testament staat eigenlijk voor het Nieuwe Verbond. 'Testament' is zo ingeburgerd, dat ik dit zal blijven gebruiken. De benaming 'Nieuwe Testament' suggereert dat deze verzameling geschriften alleen over het Nieuwe Verbond gaan. Dat klopt ook niet.

*'Want ik heb van de Heere ontvangen, wat ik u ook heb overgeleverd, dat de Heere Jezus in de nacht waarin Hij werd verraden, brood nam, en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis. Evenzo nam Hij ook de drinkbeker, na het gebruiken van de maaltijd, en zei: Deze drinkbeker is **het nieuwe verbond** in Mijn bloed. Doe dat, zo dikwijls als u die drinkt, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als u dit brood eet en deze drinkbeker drinkt, verkondig de dood van de Heere, totdat Hij komt.'* (1 Kor. 11:23-26).

*'Hij heeft ons namelijk bekwaam gemaakt om dienaars van **het nieuwe verbond** te zijn, niet van de letter, maar van de Geest; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.'* (2 Kor. 3:6)

*'Nu heeft Hij echter een zoveel voortreffelijker bediening ontvangen, zoals Hij ook van een beter verbond Middelaar is: een verbond dat in betere beloften is vastgelegd. Immers, als dat eerste verbond onberispelijk geweest was, zou er voor een tweede geen plaats zijn gezocht. Want hen berispend zegt Hij tegen hen: Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda **een nieuw verbond** zal sluiten, niet overeenkomstig het verbond dat Ik met hun vaders gesloten heb, op de dag toen Ik hen bij de hand nam om hen uit het land Egypte uit te leiden. Want zij bleven niet in Mijn verbond en Ik heb geen acht meer op hen geslagen, zegt de Heere. Want dit is het verbond dat Ik met het huis van Israël sluiten zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven en Ik zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen beslist niet ieder zijn naaste en ieder zijn broeder onderwijzen en zeggen: Ken de Heere. Want zij allen zullen Mij kennen, van klein tot groot onder hen. Want Ik zal wat hun ongerechtigheden betreft genadig zijn en aan hun zonden en hun wetteloos gedrag beslist niet meer*

denken. Als Hij spreekt van een nieuw verbond, heeft Hij daarmee het eerste voor verouderd verklaard. En wat oud is verklaard en wat verouderd, staat op het punt te verdwijnen. (Heb. 8:6-13).

*'En daarom is Hij de Middelaar van **het nieuwe verbond**, opdat, nu de dood heeft plaatsgevonden tot verzoening van de overtredingen die er onder het eerste verbond waren, de geroepenen de belofte van de eeuwige erfenis ontvangen.'* (Heb. 9:15).

We zullen deze teksten en alles wat ermee samenhangt gaan onderzoeken, om zo tot een in de Schrift gefundeerd antwoord te komen op de inhoud van het Nieuwe Verbond.

In elk geval wil ik hier alvast wijzen op de prominente plaats van Israël in dit nieuwe verbond. Met dat volk heeft de Heere dit verbond gesloten, net als het eerste of het oude verbond.

Als je alvast wilt zien waar ik in dit boekje naar toewerk is het misschien goed om nu eerst hoofdstuk 7 te lezen. Ik heb daar een en ander kort samengevat en ook schematisch weergegeven. Met die plaatjes voor ogen is het misschien makkelijker voor je om sommige redeneringen in de hoofdstukken 3 tot en met 6 te volgen. Met name hoofdstuk 6 is best lastig.

Hoofdstuk 3

Leviticus 26

In dit hoofdstuk bestuderen we Leviticus 26. Dit hoofdstuk is heel belangrijk met het oog op de geschiedenis en de toekomst van Israël. Het is als het ware een blauwdruk voor Gods plan met dit volk. Dat de verbonden hierbij een belangrijk gegeven zijn, blijkt wel uit het feit dat het woord 'verbond' hierin alleen al achtmaal voorkomt.

De eerste twee keer gaat het over het oude verbond, in het geval van gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid. De laatste twee keer gaat het ook over dit verbond; dat hoe dan ook God Zijn verbond met dit volk zou gedenken. Hij maakt geen einde aan dit volk en daarom wordt het verbond vanuit Zijn kant ook niet verbroken. Het volk heeft er van alles aan gedaan om de relatie met zijn God te beëindigen. Er is niets waarin het volk Zijn geboden niet heeft overtreden.

Aan Gods kant was er alle reden om dit volk ver van Zijn aangezicht weg te werpen en er nooit meer naar om te zien. Toch deed Hij dit niet. Hij nam Zelf al de voorwaarden van het Oude Verbond op Zich en Hij vervulde het. Op grond daarvan alleen is er toekomst voor Israël. Op grond daarvan alleen, op Gods onvoorwaardelijke trouw aan Zijn Woord en aan Zichzelf is er toekomst. Niet alleen voor Israël, maar door dat volk heen voor Adam en de gehele schepping. Ik loop nu iets op de zaken vooruit, maar het is goed om deze laatste zinnen in je op te nemen. Ik zal er nog vaker op terugkomen. Hierin ligt ook de essentie van het nieuwe verbond.

De andere vier keer dat het woord 'verbond' in dit Schriftgedeelte voorkomt, gaan over de wraak van het verbond en het verbond met Abraham en zijn zaad:

'Dan breng Ik het zwaard over u, dat de wraak van het verbond voltrekt. Wanneer u zich dan in uw steden verzamelt, zal Ik de

pest in uw midden sturen. U zult in de hand van de vijand overgegeven worden.’ (Lev. 26:25)

‘Dan zal Ik denken aan Mijn verbond met Jakob. En ook aan Mijn verbond met Izak, en ook aan Mijn verbond met Abraham zal Ik denken, en Ik zal denken aan het land. (Lev. 26:42).

Let op de vooraanstaande plaats die het land hier krijgt. Niet alleen hier, in deze tekst; het gehele hoofdstuk door is er de relatie met het land.

De achtmaal dat ‘verbond’ in dit hoofdstuk voorkomt, kunnen we rangschikken, zoals ik op de volgende bladzijde heb gedaan.

Merk op hoe in deze structuur A en A met elkaar corresponderen, B en B en ook C en C. Dit laatste middengedeelte gaat over de wraak die over het volk zou komen bij ongehoorzaamheid aan het Oude Verbond en de onvoorwaardelijke belofte die het volk zou ontvangen op grond van het verbond met Abraham en Izak en Jakob.

A God bevestigt Zijn verbond

Leviticus 26:1-13 heeft als basis de gehoorzaamheid van het volk Israël. Als zij trouw zouden zijn aan Gods verbond, als zij in Zijn inzettingen zouden wandelen en Zijn geboden zouden bewaren en gehoorzamen, zou God hen en het land rijkelijk zegenen. Vooral belangrijk is de rijke vrucht dat het land zal dragen op de gehoorzaamheid van Israël.

‘Als u in Mijn verordeningen wandelt en Mijn geboden in acht neemt en ze houdt, dan zal Ik u op zijn tijd regen geven, zodat het land zijn opbrengst zal geven en de bomen van het veld hun vruchten zullen geven Dan zal de dorstijd bij u tot de wijnoogst duren, en de wijnoogst zal tot de zaaitijd duren. U zult uw brood tot verzadiging toe eten en onbezorgd in uw land wonen.’ (Lev. 26:3-5).

Structuur van 'verbond' in Leviticus 26

- A 26:9 God zal Zijn verbond met Israël bevestigen;
God zal van hen niet walgen (26:11)
Hij zal hun tot een God zijn (26:12)
Verlossing uit Egypte (26:13)
- B 26:15 Israël vernietigt Gods verbond
- C 26:25 De wraak van het verbond;
Verwoesting van het land; het volk verstrooid
onder de heidenen
- C 26:42 Gods verbond met Abraham, Izaak en Jakob.
De onvoorwaardelijke beloften van dit verbond
Het land
- B 26:44 God zal Zijn verbond met Israël niet vernietigen
- A 26:45 God zal aan Zijn verbond gedenken
'om hun tot een God te zijn' (26:45)
Verlossing uit Egypte (26:45)
God zal van hen niet walgen (26:44)

Een andere zegen die het volk kon verwachten op gehoorzaamheid was vrede en gerustheid. Vijanden zouden niets tegen het volk kunnen uitrichten.

De grootste zegen die het volk kon verwachten was wel de aanwezigheid van God in hun midden.

'Ik zal Mijn tabernakel in uw midden plaatsen en Mijn ziel zal niet van u walgen. Ik zal in uw midden wandelen. Ik zal u tot een God zijn en u zult Mij tot een volk zijn.' (Lev. 26:12).

A God gedenkt Zijn verbond

De overeenkomsten met het vorige gedeelte, dat ik A heb genoemd zijn duidelijk. God gaat aan Zijn verbond gedenken en daarmee bedoelt Hij hetzelfde als 'bevestigen'. Opnieuw zegt Hij dat Hij niet van hen zal walgen (26:11, 44) en dat betekent dat Hij in het midden van hen kan wonen als in een tabernakel.

Ook herhaalt Hij de woorden om hun tot een God te zijn (26:12, 45).

Tenslotte is er ook de link naar de verlossing uit de slavernij van Egypte. In 26:13 is dit als het ware de basis voor Israëls gehoorzaamheid aan het verbond dat Hij met hen sloot.

'Ik ben de HEERE, uw God'.

Zij stonden eerst onder het gezag van Farao hun harde meester, maar God heeft de harde stangen van zijn juk van hen genomen en leidde hen vanaf dan met de zachte koorden van liefde. Hij werd hun nieuwe Heer en Meester, maar niet zoals Farao. Zijn juk is zacht en Zijn last is licht.

In 26:45 verwijst God opnieuw naar de verlossing uit Egypte:

'de voorouders, die Ik voor de ogen van de heidenvolken uit het land Egypte geleid heb om hun tot een God te zijn.' (Lev. 26:45).

En met Zijn laatste woorden,

'Ik ben de HEERE'

bevestigt Hij als het ware Zijn eigendom over dit volk en daarin kan niemand Hem dwarsbomen. Toch is er wel iets merkwaardigs in deze woorden. Het 'maar als' van de verzen 14 en 15 was werkelijkheid geworden in het handelen van Israël.

'Maar als u niet naar Mij luistert en al deze geboden niet doet, als u Mijn verordeningen verwerpt en als uw ziel van Mijn bepalingen walgt, zodat u geen enkele van Mijn geboden doet door Mijn verbond te verbreken, [...] (Lev. 26:14, 15).

Hoe is dan de relatie tussen Gods trouw aan Zijn verbond en Israëls ontrouw? Hoe kan Hij Zijn verbond, ondanks alles gedenken ter wille van het volk, terwijl het volk zelf op zo grote en grove schaal ontrouw was aan het verbond?

B Israël vernietigt Gods verbond

In A en A zagen we dat God van Israël niet zou gaan walgen. Hij zou in hun midden wonen zo lang zij naar Hem luisterden, maar zelfs als het volk was uitgestoten in het land van hun vijanden, zou Hij hen niet verwerpen en niet van hen walgen, door hen te vernietigen (Lev. 26:11, 44). Dat is onvoorwaardelijk.

Toch lezen we van Israël dat het omgekeerde wel een reële mogelijkheid was. God hield er rekening mee dat ze Zijn verordeningen zouden verwerpen en van Zijn bepalingen zouden walgen (Lev. 26:15). God zou hen niet verwerpen en niet van hen walgen, maar Israël verwierp Hem wel en walgde wel van Hem en Zijn geboden.

Vers 30 en 44 lijken elkaar tegen te spreken, maar dat is niet zo. Deze verzen zeggen niet hetzelfde. God walgde van Zijn volk volgens vers 30.

'Ik zal uw offerhoogten wegvagen en uw wierookaltaren uitroeien. Ik zal uw dode lichamen op de dode lichamen van uw stinkgoden werpen en Mijn ziel zal van u walgen.' (Lev. 26:30).

God toont hier een enorm mishagen aan Zijn volk vanwege alle afgoderij. Maar Hij walgt niet zo zeer dat Hij een einde aan Zijn volk maakt (Lev. 26:44, SV).

Dit is de relatie tussen B en A in de structuur. Gods trouw kan niet tenietgedaan worden door de ontrouw van mensen of volken. Het bewijs daarvan staat ook expliciet in Romeinen 3.

'Want wat is het geval? Als sommigen ontrouw zijn geweest, zal hun ontrouw de trouw van God toch niet tenietdoen?' (Rom. 3:3).

Dat wordt ook door Paulus bevestigd in 2 Timotheüs.

*'Dit is een betrouwbaar woord. Want als wij met Hem gestorven zijn, zullen wij ook met Hem leven. Als wij volharden, zullen wij ook met Hem regeren. Als wij Hem verloochenen, zal Hij ons ook verloochenen. **Als wij ontrouw zijn, blijft Hij getrouw. Hij kan Zichzelf niet verloochenen.**'* (2 Tim. 2:11-13).

B God zal Zijn verbond met Israël niet vernietigen

Hiermee en met de boven aangehaalde tekst komen we tot de kern van de zaak van het nieuwe verbond. Ondanks de ontrouw van Zijn volk, blijft Hij getrouw aan dat volk. Maar hoe zit dat dan met de trouw aan Zichzelf? Hij kan Zichzelf niet verloochenen, lazen we zojuist. Verloochent Hij Zichzelf dan niet als Hij het verbond met Zijn volk niet vernietigt nadat het Hem volledig de rug heeft toegekeerd? Hij eiste

toch volkomen gehoorzaamheid? God kan het dan toch niet zomaar voorbij laten gaan en door de vingers zien dat het volk leeft en doet alsof het helemaal geen God heeft? Hoe kan God trouw aan Zijn verbond blijven als Zijn volk dat niet is?

C De wraak van het verbond

De wraak van het verbond in het geval dat Israël niet in gehoorzaamheid aan Gods geboden en bepalingen zou wandelen komt tot uiting in de zevenvoudige straf die het zou ontvangen. Viermaal vinden we dit terug rondom de wraak van het verbond.

*'Als u dan ondanks dit alles nog niet naar Mij luistert, dan zal Ik u vanwege uw zonden **zeven keer** erger straffen.'* (Lev. 26:18).

*'Als u dan tegen Mij blijft ingaan en niet naar Mij wilt luisteren, dan zal Ik u overeenkomstig uw zonden **zeven keer** harder slaan.* (Lev. 26:21).

*'En als u zich hierdoor nog niet laat bestraffen en tegen Mij blijft ingaan, dan zal Ik Zelf ook tegen u ingaan en zal Ik Zelf u vanwege uw zonden ook **zeven keer** harder slaan.'* (Lev. 26:23, 24).

*'Als u dan hierom nog niet naar Mij luistert en u tegen Mij blijft ingaan, dan zal Ik met grimmigheid tegen u ingaan en zal Ik Zelf u vanwege uw zonden ook **zeven keer** erger straffen.'* (Lev. 26:27, 28).

Het verbond met Israël kende de wraak; indien het volk ongehoorzaam zou zijn, zou deze wraak hen treffen. Dit was het kenmerk van het oude verbond.

Het verbond met Abraham, Izak en Jakob kent geen wraak. Het kent ook geen ongehoorzaamheid. Dat verbond is een belofte.

C Gods verbond met Abraham, Izak en Jakob

In tegenstelling tot het oude verbond kent het verbond met de vaders geen ongehoorzaamheid en wraak. Het bevat alleen beloften. Ja, Paulus noemt het zelfs de belofte. De wet en de belofte van dit verbond worden bijvoorbeeld in Romeinen 4 naast elkaar gezet.

*'Want niet door **de wet** is **de belofte** aan Abraham of zijn nageslacht gedaan dat hij een erfgenaam van de wereld zou zijn, maar door de gerechtigheid van het geloof. Immers, als zij die uit **de wet** zijn, erfgenamen zijn, is het geloof zonder inhoud geworden en is **de belofte** tenietgedaan. (Rom. 4:13, 14).*

Ditzelfde vinden we in Galaten 3.

*'Dit nu zeg ik: **Het verbond**, dat eertijds door God rechtsgeldig was gemaakt met het oog op Christus, wordt door **de wet**, die na vierhonderddertig jaar gekomen is, niet krachteloos gemaakt om **de belofte** teniet te doen. Want als de erfenis uit **de wet** is, is zij niet meer uit **de belofte**; maar aan Abraham heeft God die door **de belofte** genadig geschonken.' (Gal. 3:17, 18).*

In dit verbond, deze belofte aan de vaders ligt Gods trouw aan Israël ook vast. Dit verbond is ook de basis van het nieuwe verbond. Op grond van deze belofte blijft God trouw aan Zijn verbond met Zijn volk Israël. De vraag blijft nu alleen open staan: hoe doet Hij dat zonder dat aan de rechtvaardige eis van de wet is voldaan?

Hoofdstuk 4

Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn

De enige plaats in de Tenach waar het nieuwe verbond wordt geprofeteerd is in Jeremia 31:31, 32

‘Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat ik met het huis Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal sluiten, niet zoals het verbond dat Ik met hun vadersen gesloten heb op de dag dat Ik hun hand vastgreep om hen uit het land Egypte te leiden – Mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE.’ (Jer. 31:31, 32).

In de eerste plaats moeten we benadrukken dat dit nieuwe verbond wordt gesloten met het volk Israël, net zoals het oude verbond. Dat is wat er staat. Dat het over Israël en de zegeningen voor Israël en het land gaat, bewijst ons de hele context van dit hoofdstuk. Het lijkt misschien wat overdreven en langdradig, maar om te laten zien dat onze ideeën over het nieuwe verbond ontstaan zijn vanuit de vaste grond in de Schrift, zal ik eerst de context van deze verzen 31 en 32 uitgebreid bespreken.

Hoofdstuk 31 begint met het herstel van Israël in de gunst van God.

‘In die tijd, spreekt de HEERE, zal Ik al de geslachten van Israël tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.’ (Jer. 31:1).

Eigenlijk is dit de afsluiting van het vorige hoofdstuk en niet het begin van een nieuw, maar het vers geeft wel heel mooi het gehele verband van deze profetie weer. Dat is ook de profetie die direct volgt op de voorzegging van het nieuwe verbond en het hoort zelfs tot **de inhoud** van dat nieuwe verbond.

‘Voorzeker, dit is het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël sluiten zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun

binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.' (Jer. 31:33).

Naast Jeremia 31:1 en 33, vinden we deze woorden nog driemaal in dit boek terug en zo lopen ze als een refrein door de profetieën van Jeremia heen.

'Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Zoals die goede vijgen, zo zal Ik de ballingen van Juda, die Ik uit deze plaats heb weggestuurd naar het land van de Chaldeeën, kennen ten goede. Ik zal Mijn oog op hen gericht houden ten goede en Ik zal hen naar dit land doen terugkeren. Ik zal hen bouwen en niet afbreken. Ik zal hen planten en niet afrukken. Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HEERE ben, en zij zullen Mij tot een volk zijn en Ik zal hun tot een God zijn; want zij zullen zich tot Mij bekeren met heel hun hart.' (Jer. 24:5-7).

Het gaat hier over de terugkeer van het volk naar het land, die volgt op de terugkeer van het volk tot hun God. Het volk heeft dan een hart om Hem te kennen, hetgeen we ook in Jeremia 31:33 lezen.

'Zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga een omkeer brengen in de gevangenschap van de tenten van Jakob en zal Mij ontfermen over zijn woningen. De stad zal herbouwd worden op haar ruïne en het paleis zal op zijn rechtmatige plaats gelegen zijn. Van hen zal dankzegging uitgaan, en het geluid van vrolijke mensen. Ik zal hen talrijk maken, ze zullen niet in aantal verminderen. Ik zal hen tot aanzien brengen, ze zullen niet veracht worden. Zijn zonen zullen zijn als vanouds, en Zijn gemeente zal voor Mijn aangezicht bevestigd worden. Ik zal al zijn onderdrukkers straffen. Zijn Machtige zal één van Hem zijn, zijn Heerser zal uit zijn midden voortkomen. En Ik zal Hem naderbij doen komen, en Hij zal tot Mij naderen. Want wie is hij die met zijn hart borg wordt om tot Mij te naderen? – spreekt de HEERE. En u zult Mij tot een volk zijn en Ik zal u tot een God zijn.' (Jer. 30:18-22).

Ook hier gaat het weer over de terugkeer van het volk, de omkeer in hun gevangenschap, en het herstel van het land. Dan zal het volk weer het volk voor God zijn en Hij zal hun tot een God zijn.

Nog steeds knaagt natuurlijk die vraag hoe dat dan kan? Het volk had het verbond toch verbroken? Zij hadden toch overspel gepleegd met de afgoden? Zij hadden zich toch niet gestoord aan Gods wet en inzettingen. Zijn Woord hadden zij toch verre van zich geworpen? Hoe kan het dan dat God toch Zijn relatie met dat volk kan herstellen? Een overspelige vrouw moest toch gedood worden, overeenkomstig Gods eigen wet? Hoe kan God dan trouw zijn aan Zijn eigen wet en toch Zijn vrouw, het volk Israël, terugnemen? Hier zit toch een enorme tegenstrijdigheid? Zo kan God toch niet én Zijn eigen wetten houden én Zijn volk weer terugnemen?

Nee, dat kan ook allemaal helemaal niet. Althans, niet bij mensen. Van de kant van Israël stond de zaak er hopeloos voor. Maar voor God zijn alle dingen mogelijk. Een begin van een antwoord op al deze vragen lees je, enigszins cryptisch, in de woorden van deze profetie.

*'Zijn Machtige zal één van hem zijn,
Zijn **Heerser** zal uit zijn midden voortkomen'* (Jer. 30:21).

Het laatste gedeelte van deze tekst wordt verklaard met de woorden van de profeet Micha.

*'En u, Bethlehem-Efratha, al bent u klein om te zijn onder de duizenden van Juda, uit u zal Mij voortkomen Die een **Heerser** zal zijn in Israël.'*

Zonder moeite wisten de overpriesters en de schriftgeleerden deze tekst te vinden als antwoord op de vraag van Herodes waar de Christus geboren zou worden.

*'Zij zeiden tegen hem: In Bethlehem in Judea, want zo staat het geschreven door de profeet: En u, Bethlehem, land van Juda, bent beslist niet de minste onder de vorsten van Juda, want uit u zal **de Leidsman** voortkomen Die Mijn volk Israël weiden zal.'* (Mat. 2:5, 6).

Uit dat volk, dat alles verdorven heeft, komt de Christus Zelf voort. Hij is de Heerser. Hij is de Borg van Jeremia 30:22 om tot God te naderen. Uit deze overspelige vrouw komt de Man voort Die het volk Zelf zal leiden en weiden. Misschien is dat ook wel de betekenis van die moeilijke woorden van Jeremia 31:22.

*'Hoelang blijft u draaien, afvallige dochter? Voorzeker, de HEERE heeft iets nieuws geschapen op de aarde: **een vrouw zal een man omvatten.**'* (Jer. 31:22).

Ook in Jeremia 32 gaat het over de terugkeer van het volk naar het land met daarbij de belofte dat God hun tot een God zal zijn en zij Hem tot een volk zullen zijn.

*'Zie, Ik ga hen bijeenbrengen uit al de landen waarheen Ik hen in Mijn toorn, in Mijn grimmigheid en in grote verbolgenheid verdreven zal hebben, en Ik zal hen terugbrengen naar deze plaats en hen onbezorgd doen wonen. **Zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn.**'* (Jer. 32:37, 38).

Deze belofte ligt verankerd in het verbond dat God belooft met Abraham te zullen maken en met zijn nageslacht. In dat verbond is ook het land begrepen. Het is belangrijk om dat te zien. Zoals we zojuist in Jeremia zagen, ging de belofte steeds vergezeld met de terugkeer naar het land. Het verbond met Abraham en zijn nageslacht is de basis voor de belofte waar we het in dit hoofdstuk over hebben en de belofte van het nieuwe verbond.

*'Ik zal Mijn verbond maken tussen Mij, u en uw nageslacht na u, al hun generaties door, tot een eeuwig verbond, om **voor u tot een God te zijn, en voor uw nageslacht na u.** Ik zal aan u en uw nageslacht na u het land waar u vreemdeling bent, heel het land Kanaän, als eeuwig bezit geven. **Ik zal hun tot een God zijn.**' (Gen. 17:7, 8).*

Ook Ezechiël koppelt deze belofte aan de terugkeer naar het land.

*'Zeg daarom: Zo zegt de Heere HEERE: Ik zal u verzamelen uit de volken, en Ik zal u bijeenbrengen uit de landen waarover u overal verspreid bent, en Ik zal u het land van Israël geven. Zij zullen daarheen komen en daaruit al zijn afschuwelijke afgoden en al zijn gruweldaden wegdoen. Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in uw binnenste geven. Ik zal het hart van steen uit hun vlees wegdoen en hun een hart van vlees geven, zodat zij in Mijn verordeningen gaan en Mijn bepalingen in acht nemen en die houden. **Dan zullen zij Mij een volk zijn en zal Ik hun een God zijn.**' (Ez. 11:17-20).*

Behalve de terugkeer naar het land zien we ook weer de inhoud van het verbond terug, zoals we dat in Jeremia 31:33 lazen. Het volk krijgt een ander hart. Het hart van steen wordt weggenomen en het krijgt een vlezen hart. Dat stenen hart en het hart van vlees heeft weer alles te maken met het verschil tussen het oude en het nieuwe verbond. Het is te belangrijk en te uitgebreid om dit hier tussendoor te behandelen en daarom maak ik van dat onderwerp een apart hoofdstuk.

Ook in Ezechiël 37 zien we de terugkeer naar het land.

'En spreek tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik ga de Israëlieten nemen uit de heidenvolken waarheen zij gegaan zijn. Ik zal hen van rondom bijeenbrengen en hen naar hun land brengen. Ik zal hen tot één volk maken in het land, op de bergen

*van Israël. Zij zullen allen één Koning als koning hebben. Zij zullen niet langer als twee volken zijn, en niet langer nog in twee koninkrijken verdeeld zijn. Dan zullen zij zich niet meer verontreinigen met hun stinkgoden en met hun afschuwelijke afgoden en met al hun overtredingen. Ik zal hen verlossen in al hun woongebieden, waar zij gezondigd hebben, en Ik zal hen reinigen. **Dan zullen zij een volk voor Mij zijn en Ik zal een God voor hen zijn.** En Mijn Knecht David zal Koning over hen zijn. Voor hen allen zal er één Herder zijn. Zij zullen in Mijn bepalingen wandelen en Mijn verordeningen in acht nemen en die houden. Zij zullen wonen in het land dat Ik aan Mijn knecht, aan Jakob, gegeven heb, waarin uw vaders gewoon hebben. Zij zullen daarin wonen, zij met hun kinderen en hun kleinkinderen, tot in eeuwigheid, en Mijn Knecht David zal tot in eeuwigheid hun Vorst zijn. Ik zal met hen een verbond van vrede sluiten. Het zal een eeuwig verbond met hen zijn, Ik zal hun een plaats geven en hen talrijk maken, en Ik zal Mijn heiligdom in hun midden zetten tot in eeuwigheid. Mijn tabernakel zal bij hen zijn, **Ik zal een God voor hen zijn en zij zullen een volk voor Mij zijn.** Dan zullen de heidenvolken weten dat Ik de HEERE ben, Die Israël heiligt, wanneer Mijn heiligdom voor eeuwig in hun midden zal zijn.’ (Ez. 37:21-28).*

Twee keer is hier dus de connectie met het land en ook het nieuwe verbond wordt hier expliciet vermeld als ‘een verbond van vrede’, ‘een eeuwig verbond’. Daarnaast vermeldt God door Ezechiël dat Hij Zijn heiligdom weer in het midden van Israël zal zetten en Zijn tabernakel bij hen zal zijn.

Dit laatste geeft ons een indicatie wanneer dit alles werkelijkheid zal zijn. Na de duizend jaar wordt de satan nog één keer voor korte tijd vrijgelaten (Op. 20:3, 7). Nadat hij in de poel van vuur en zwavel is geworpen ziet Johannes de grote witte troon en Hem Die daarop zat. De aarde en de hemel vluchten voor Hem weg en er komt plaats voor een nieuwe hemel en een nieuwe aarde (Opb. 20:11; 21:1). In deze

nieuwe hemel en nieuwe aarde ziet Johannes het nieuwe Jeruzalem nederdalen van God uit de hemel, gereedgemaakt als een bruid (Op. 21:2). Dan klinken de woorden en breekt de werkelijkheid ervan aan, zoals Ezechiël die heeft geprofeteerd.

'En ik hoorde een luide stem uit de hemel zeggen: Zie, de tent² van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen zijn en hun God zijn.' (Opb. 21:3).

In deze fase van Gods heilsplan, als ik het zo mag noemen, is er kennelijk nog steeds wel het onderscheid tussen Israël en de volken, maar wel in een staat van verzoening. We zouden het kunnen vergelijken met de tijd zoals we die zien in de periode van de Handelingen. Wel onderscheid, maar geen scheiding.

Dát er nog sprake is van volken op de nieuwe aarde van Openbaring 21 en 22 blijkt uit diverse teksten in deze hoofdstukken. Het is onnodig om die te gaan vergeestelijken. Als er nu volkeren op de aarde zijn, waarom dan in de toekomstige tijd niet? De situatie zal wel geheel anders zijn. Dan komt Israël tot haar doel als volk van God.

*'En de stad heeft de zon en de maan niet nodig om haar te beschijnen, want de heerlijkheid van God verlicht haar, en het Lam is haar lamp, En **de naties die zalig worden**, zullen in haar licht wandelen, en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer erin.'* (Opb. 21:24).

*'En zij zullen de **heerlijkheid en de eer van de naties** daarin brengen.'* (Opb. 21:26).

'En Hij liet mij een zuivere rivier zien, van het water des levens, helder als kristal, die uit de troon van God en van het Lam kwam. In het midden van haar straat en aan de ene en de andere zijde van de rivier bevond zich de Boom des levens, die twaalf vruchten

² Of tabernakel (SV).

*voortbrengt – van maand tot maand geeft hij zijn vrucht. En de bladeren van de boom zijn **tot genezing van de heidenvolken.***

In die dagen wordt Israël, het gehele volk, het volk waartoe het bestemd was. Zijn eigendom, een koninkrijk van priesters, een heilig volk. Dan zal Jeremia 31:33, en dus het nieuwe verbond met dit volk van kracht zijn:

‘Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.’

Hoofdstuk 5

Herstel

Het nieuwe verbond wordt met Israël gesloten; er is geen tekst in de hele Bijbel die dat ontkent. In Jeremia 31 wordt het nieuwe verbond voor het eerst genoemd. Daar belooft de Heere het volk hen tot een God te zijn en dat zij Hem tot een volk zouden worden. Die beloften staan nog open en als we het bij het juiste eind hebben dan zien we in Openbaring 21:3 pas de volledige vervulling ervan.

Heel nauw gerelateerd aan deze belofte van het nieuwe verbond is de terugkeer van het volk naar het land. Het land en het volk horen bij elkaar. Geen belofte kan aan het volk volledig vervuld worden zonder dat het weer terug is in het land.

We vervolgen onze studie in Jeremia 31 hier. De bedoeling is nog steeds om aan te tonen dat het nieuwe verbond vooreerst alles met Israël, het volk, te maken heeft.

Het hoofdstuk gaat helemaal over de heilstijd die Israël nog te wachten staat, als de Messias in hun midden is. Dat het land Kanaän daarbij een prominente plaats inneemt, zien we ook in dit hoofdstuk van de profeet Jeremia. We zullen de plaatsen nalopen.

*'Ik zal u weer bouwen en u zult gebouwd worden, maagd Israël. Opnieuw zult u zich tooien met uw tamboerijnen, opnieuw zult u uittrekken in een reidans van vrolijke mensen. Opnieuw zult u wijngaarden planten op de bergen van **Samaria**: de planters zullen planten en de vruchten genieten. Want er zal een dag zijn dat de wachters zullen roepen op het bergland van **Efraïm**: Sta op, laten wij opgaan naar **Sion**, naar de HEERE, onze God!' (Jer. 31:4-6).*

In deze verzen staan diverse geografische aanduidingen. De bergen van Samaria, het gebergte van Efraïm en de stad Sion. Sion is kennelijk

ook de plaats waar de HEERE Zijn woonplaats heeft. Het is onmogelijk om deze aanduidingen allemaal 'geestelijk' proberen te verstaan. Waarom zouden we ook?

*'Zie, Ik **doe hen komen** uit het land van het noorden, Ik zal hen **bijeenbrengen** van de uithoeken van de aarde.'* (Jer. 31:8).

*'Hoor het woord van de HEERE, heidenvolken, verkondig het in de kustlanden van ver weg, en zeg: Hij Die Israël verstrooid heeft, zal het weer **bijeenbrengen** en het hoeden, zoals een herder zijn kudde hoedt. Want de HEERE heeft Jakob vrijgekocht, en hem verlost uit de hand van hem die sterker was dan hij. **Zij zullen komen** en juichen op de hoogte van Sion, **zij zullen toestromen** naar het goede van de HEERE: naar het koren, naar de nieuwe wijn en naar de olie, naar de lammeren en runderen. Maar hun ziel zal zijn als een bevloaide hof, zij zullen voortaan niet meer treurig zijn.'* (Jer. 31:10-12).

De Heere verlost het volk uit de hand van hun vijanden. Hij brengt hen terug in hun land en dan zal er overvloed zijn in het land van melk en honing. Er zal vreugde en blijdschap zijn en alle verdriet van weleer wordt vergeten.

God wordt genoemd 'Hij Die Israël verstrooid heeft'. Hij heeft het volk verstrooid, verbannen uit het land en verspreid onder de heidenvolken vanwege hun overtredingen. Zij hadden de wet overtreden. Het eerste verbond hebben zij niet gehouden en daarbij paste een straf. Die heeft het volk ondergaan.

Hij Die Israël verstrooid heeft zal het volk ook weer bijeenbrengen. Hij zal hen terug doen keren naar het land en hun al de zegeningen van het land geven. Als God het ene doet en we kunnen aantonen dat Hij dat ook werkelijk gedaan heeft, waarom dan niet het andere? Als Hij Zijn straf aan Israël op grond van het oude verbond heeft voltrokken waarom zou Hij dan niet het volk op grond van het nieuwe verbond

terugbrengen? Het is toch helemaal niet logisch om al deze beloften aan het volk te gaan 'vergeestelijken'?³ Als God Zijn volk kan verstrooien en straffen dan kan Hij het ook weer vergaderen en zegenen. Dat is wat hier staat.

Dat is tenslotte ook wat er in de volgende verzen staat.

*'Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israël en het huis van Juda **bezaaien** zal met zaad van mensen en zaad van dieren. Dan zal het gebeuren, dat Ik ten aanzien van hen zal waken om te **bouwen** en te **planten**, zoals Ik ten aanzien van hen gewaakt heb om weg te rukken en af te breken, om omver te halen en te vernielen, en hun kwaad aan te doen, spreekt de HEERE.'* (Jer. 31:27, 28).

Zoals Hij heeft gewaakt om weg te rukken zo zal Hij ook zaaien.

Zoals Hij gewaakt heeft af te breken zo zal Hij ook bouwen.

Zoals Hij gewaakt heeft om omver te halen en te vernielen en hun kwaad aan te doen, zo zal Hij ook planten.

Dat is niet wat mensen zeggen; maar dat is wat Hij zegt: zo spreekt de HEERE.

Hij kan Israël zegenen op grond van het nieuwe verbond. De inhoud van dat nieuwe verbond staat in vers 33 en daar zullen we het in het volgende hoofdstuk uitgebreid over hebben.

³ Ik schrijf het woord tussen aanhalingstekens, omdat ik 'vergeestelijken' niet de juiste uitdrukking vind voor dat wat er doorgaans onder verstaan wordt; maar ik weet ook geen beter woord. Onder 'vergeestelijken' verstaat men dat de beloften die aan Israël gericht zijn overgegaan zijn op de kerk. We moeten ze dan niet letterlijk verstaan, maar minder materieel. Het koren van vers 12 is dan dus niet letterlijk, eetbaar koren, maar een zegening, die daarmee verband houdt, maar die niet zichtbaar of tastbaar is.

Hoofdstuk 6

Het eerste en het tweede

Tot nu toe hebben we ons vooral gericht op de zegeningen van het nieuwe verbond. Over de eigenlijke inhoud hebben we het nog nauwelijks gehad.

We hebben wel de vraag opgeroepen hoe het mogelijk is dat God een nieuw verbond sluit met Zijn volk terwijl dit het oude heeft verbroken, maar die nog niet beantwoord.

Hierover wil ik het nu gaan hebben. Dat zijn ook de belangrijkste dingen. Hoe de toekomst van Israël er in detail uit zal zien is moeilijk voor te stellen en te visualiseren. Het is ook maar de vraag of we dat zo gedetailleerd moeten weten. Wat wel uitermate belangrijk is om te begrijpen is hoe die toekomst zeker is gesteld. Hierin zien we de Heere Jezus Christus in de rol van Middelaar en Hogepriester.

De inhoud van het nieuwe verbond vinden we beschreven in de woorden van Jeremia 31:33. Daar gaan we nu eerst naar kijken.

‘Voorzeker, dit is het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël sluiten zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonden niet meer denken.’ (Jer. 31:33).

Hoe moeten we dit verstaan? Wat is Zijn wet in hun binnenste? Wat betekent het dat de wet in hun hart geschreven staat? Hoe is het dan mogelijk dat zij Hem allen zullen kennen?

Om een antwoord op al deze vragen te vinden gaan we naar de brief aan de Hebreëën. Daarin wordt Jeremia 31:33 aangehaald en dat gebruiken we als ons uitgangspunt om de inhoud van het nieuwe verbond nauwkeuriger te bestuderen.

'En de Heilige Geest getuigt het ons ook. Want na eerst gezegd te hebben: Dit is het verbond, dat Ik met hen na die dagen zal sluiten, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten in hun hart geven en Ik zal die in hun verstand schrijven, en aan hun zonden en hun wetteloze daden zal Ik beslist niet meer denken. Waar er nu vergeving voor is, is er geen offer voor de zonde meer nodig.' (Heb. 10:15-18).

Dit zijn de laatste verzen van het Bijbelgedeelte dat het oude en het nieuwe verbond met elkaar vergelijkt en waarin vooral Christus als Hogepriester naar de ordening van Melchizedek tegenover het Levitische priesterschap wordt gesteld. Het oude en het nieuwe verbond worden in Hebreëën ook het eerste en het tweede verbond genoemd. Zo ook in de verzen die aan bovenstaande verzen vooraf gaan.

'Daarna sprak Hij: Zie Ik kom om Uw wil te doen, o God. Hij neemt het eerste weg om het tweede daarvoor in de plaats te stellen.' (Heb. 10:9).

Deze tekst is cruciaal. Het doen van Gods wil door Christus is de link tussen het oude en het nieuwe verbond. **Hij doet de wil van God en Hij neemt daarmee het eerste verbond weg en stelt het tweede ervoor in de plaats.**

Om dit echt goed te begrijpen moeten we de gedachtegang van Paulus vanaf Hebreëën 4:14 tot hiertoe helemaal volgen. Ik ga mijn best doen om je hier wat bij te helpen aan de hand van een aantal belangrijke denkstappen die hij maakt in dit betoog. Het is zeker niet eenvoudig en je moet rustig de tijd, misschien wel veel tijd, nemen om dit

allemaal te overdenken en je eigen te maken; maar het loont de moeite!

In dit hoofdstuk zullen we ons verder eerst concentreren op de woorden 'eerste' en 'tweede'; dat zijn het eerste en het tweede verbond.

Eerste en tweede

Paulus gebruikt 'eerste' en 'tweede' in deze brief aan de Hebreëen op verschillende manieren. We gaan hier alleen kijken naar die gedeelten waar ze gebruikt worden voor het oude en het nieuwe verbond en zien welk onderwijs we daaruit kunnen halen.

*'Nu heeft Hij echter een zoveel voortreffelijker bediening ontvangen, zoals Hij ook van een beter verbond Middelaar is: een verbond dat in betere beloften is vastgelegd. Immers, als dat **eerste** verbond onberispelijk geweest was, zou er voor een **tweede** geen plaats zijn gezocht.'* (Heb. 8:6, 7).

Direct daarna haalt hij de woorden van Jeremia 31 over het nieuwe verbond aan en eindigt hij met de woorden van vers 13.

*'Als Hij spreekt van een nieuw verbond, heeft Hij daarmee het **eerste** voor verouderd verklaard. En wat oud is verklaard en wat verouderd, staat op het punt te verdwijnen.'* (Heb. 8:13).

Wat wordt hier allemaal gezegd over dat eerste en tweede verbond? Laten we het allemaal eens in een tabel zetten.

Eerste	Tweede
oud	nieuw
verouderd	voortreffelijker bediening
op punt van verdwijning	beter verbond
niet onberispelijk	betere beloften
	onberispelijk

Hieruit zien we onmiddellijk dat het nieuwe verbond een beter verbond is. Hij is Middelaar van een beter verbond geworden. Dat betere verbond heeft ook betere beloften. Het oude was niet onberispelijk, het tweede wel.

Dat de Heere Jezus Borg is geworden van een beter verbond staat ook in hoofdstuk 7.

*‘Van een zoveel **beter verbond** is Jezus Middelaar geworden.’*
(Heb. 7:22).

Waarom is het nu een beter verbond? En wat hebben het eerste en het tweede verbond nu met elkaar te maken? Waar zitten de tegenstellingen? Waar ook zitten de overeenkomsten?

De antwoorden op deze vragen staan feitelijk in het gedeelte wat aan Hebreeën 7:22 vooraf gaat. Ik ga ze voor je opschrijven, maar je zult merken dat dit meteen weer andere vragen bij je oproept.

Let op dat het betere verbond in deze verzen iets te maken heeft met eedzwering en verandering van priesterschap.

*‘Het is immers overduidelijk dat onze Heere van Juda afstamt, over welke stam Mozes niets gezegd heeft over het priesterschap. En dit wordt nog veel duidelijker, als er naar het evenbeeld van Melchizedek een andere Priester opstaat, Die dat niet geworden is op een wettelijk voorgeschreven afstamming, maar uit kracht van onvergankelijk leven. Hij getuigt immers: U bent Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek. Want de **terzijdestelling van het voorgaande gebod**⁴ vindt plaats vanwege zijn zwakheid en nutteloosheid.⁵ De wet heeft namelijk niets tot volmaaktheid gebracht, maar **de totstandkoming van***

⁴ Ofwel van het oude verbond

⁵ Die zwakheid en nutteloosheid zat hem niet in de wet zelf, maar in het ‘vlees’. Zie bijvoorbeeld Romeinen 8:3.

*een betere hoop⁶, waardoor wij tot God naderen, doet dat wel. En in zoverre Hij geen Priester is geworden zonder **het zweren van een eed** – want zij zijn wel zonder het zweren van een eed priester geworden, maar Hij is het geworden met **het zweren van een eed** door God, Die tegen Hem gezegd heeft: De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: U bent Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek – in zoverre is Jezus Borg geworden van een zoveel beter verbond.’ (Heb. 7:14-22).*

Dit Schriftgedeelte brengt ons dus bij de eedzwering en de verandering van priesterschap. De naam Melchizedek is hierbij erg belangrijk, zoals je waarschijnlijk al ontdekt hebt. Op dit alles ga ik later nog uitgebreid in, want het hoort echt allemaal bij het eerste en het tweede verbond, het oude en het nieuwe.

Het oude verbond wordt ook het eerste verbond genoemd in 9:1.

‘Nu had ook het eerste verbond verordeningen voor de eredienst en het aardse heiligdom.’ (Heb. 9:1).

Met dat aardse heiligdom bedoelt de schrijver de tabernakel, die hij in de verzen daarna beschrijft met alle toebehoren. Daar ga ik nu aan voorbij. De tegenstelling en de werkelijkheid waarvan de aardse tabernakel slechts een beeld was, volgt in vers 11-15. Ook die verzen zullen de nodige vragen en moeilijkheden bij je oproepen. Ze zullen in de volgende hoofdstukken aan bod komen.

*‘Maar toen is Christus verschenen, de Hogepriester van de **toekomstige heilsgoederen**⁷. Hij is door de meerdere en meer **volmaakte tabernakel** gegaan, die **niet met handen is gemaakt**, dat is: die niet van deze schepping is. Hij is niet door het bloed van bokken en kalveren, maar **door Zijn eigen bloed**, voor eens en voor altijd binnengegaan in het heiligdom en heeft daardoor **een***

⁶ Die betere hoop is een verwijzing naar het nieuwe verbond.

⁷ De betere hoop

eeuwige verlossing teweeggebracht. Want als het bloed van stieren en bokken en de as van de jonge koe, op de verontreinigden gesprenkeld, hen heiligt tot reinheid van het vlees, **hoeveel te meer zal het bloed van Christus**, Die door de eeuwige Geest Zichzelf **smetteloos** aan God geofferd heeft, uw geweten reinigen van dode werken, om de levende God te dienen! En daarom is Hij Middelaar van het nieuwe verbond, opdat nu **de dood heeft plaats gevonden** tot verzoening van de overtredingen die er onder het eerste verbond waren, de geroepenen de belofte van de eeuwige erfenis ontvangen.’ (Heb. 9:11-15).

Ik heb een aantal belangrijke stukjes zwart gedrukt. Misschien is het goed om ons tabelletje van het eerste en het tweede verbond, naar aanleiding van deze teksten wat uit te breiden, zodat we ook een wat meer schematisch zicht op het geheel krijgen.

Eerste	Tweede
<p>oud verouderd op punt van verdwijning niet onberispelijk</p> <p>priesterschap uit Levi terzijdestelling van het voorgaande gebod priesters zonder het zweren van een eed aards heiligdom</p> <p>bloed van bokken en kalveren geweten verontreinigd</p>	<p>nieuw voortreffelijker bediening beter verbond betere beloften onberispelijk Melchizedek totstandkoming van een betere hoop priester door het zweren van een eed meerdere en volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt Zijn eigen bloed smetteloos</p>

dode werken overtredingen	levende God verzoening van de overtredingen die onder het oude verbond gebeurden De dood heeft plaatsgevonden
------------------------------	---

Ik hoop dat je begint te zien dat we niet zomaar over het eerste en het tweede verbond kunnen spreken. Om die termen te kunnen begrijpen moeten we nog veel meer onderzoeken. Er zijn tegenstellingen en overeenkomsten, maar ook zijn het eerste en het tweede verbond met elkaar verbonden. Ze zijn als het ware gekoppeld door de dood en de opstanding van Christus.

De dood vond plaats onder het eerste verbond; de opstanding is de totstandkoming van een betere hoop. Om je in deze lijn van gedachten wat te helpen zet ik vast drie teksten onder elkaar, waarin je dit kunt zien. De teksten hebben we in bovenstaande gedeelten allemaal al gezien.

‘Zie, Ik kom om Uw wil te doen, o God. Hij neemt het eerste weg om het tweede daarvoor in de plaats te zetten.’ (Heb. 10:9).

‘Nu de dood heeft plaats gevonden tot verzoening der overtredingen die er onder het eerste verbond waren’ (Heb. 9:15).

‘Die dat niet is geworden naar een wettelijk voorgeschreven afstamming, maar uit kracht van onvergankelijk leven’ (Heb. 9:16).

De Heere Jezus Christus kwam onder de wet, het oude verbond, en deed de wil van God volkomen. Daarom kon Hij Zich smetteloos opofferen. Hij is gestorven. Daarna is Hij Hogepriester geworden, uit kracht van onvergankelijk leven, dat is door Zijn opstanding.

In Hebreëën 9:18 wordt het oude verbond ook nog het eerste verbond genoemd.

'Daarom is ook het eerste niet zonder bloed ingewijd.' (Heb. 9:18).

Deze tekst hebben we bij de bestudering van het oude verbond al uitgebreid bekeken. Het onderwijs daarvan zal ik hier nu niet herhalen.

Hoofdstuk 7

Een korte samenvatting en overzicht

Na het lezen en bestuderen van dit hoofdstuk hoop ik dat je duidelijk ziet dat de dood en de opstanding van de Heere Jezus de grenslijn is tussen het oude en het nieuwe verbond. Zijn dood aan het kruis markeerde het eind van het oude verbond. Zijn opstanding is het begin van het nieuwe verbond. Als je dit goed hebt begrepen is het misschien goed om de voorgaande hoofdstukken nog een keer te lezen.

De Heere Jezus is de schakel tussen het oude en het nieuwe verbond. Hij kwam onder de wet, vervulde die en eindigde in de dood. Het is Gods gerechtigheid waardoor Hij is opgewekt uit de dood. Dat is het begin van het nieuwe verbond.

Ook niet onbelangrijk is dat we ons tot nu toe waar het het oude en het nieuwe verbond betreft, steeds op het terrein van Israël hebben begeven. Een verbond wordt tussen twee partijen gesloten. Het oude verbond is met het huis van Israël gesloten. Dat geldt ook voor het nieuwe verbond.

We hebben uitgebreid gekeken naar de zegeningen voor Israël die uit dit nieuwe verbond vloeien, maar die onder het oude al beloofd waren! Op die manier staan het oude en nieuwe verbond ook wonderlijk met elkaar in verband. Zoals ik net al zei: dat kan alleen door het werk van Christus.

Ik ga proberen dit alles nog een keer stap voor stap te visualiseren.

De situatie onder het oude verbond is duidelijk:

Oude verbond

- Zegeningen beloofd aan Israël, onder de voorwaarde van gehoorzaamheid
- Straf en vloek in het geval van ongehoorzaamheid
- Belofte van een nieuw verbond, nog onder het oude verbond

Het is duidelijk dat Israël het oude verbond al snel had verbroken. Ondanks Gods lankmoedigheid met Zijn volk en Zijn voortdurende bemoeienis door de profeten om het volk tot Hem te doen terugkeren stond het er hopeloos voor het volk voor.

Uiteindelijk zond God Zijn Zoon onder dit oude verbond. Hij kwam onder de wet.

Oude verbond**Christus**

- Vervulde de wet
- Kwam om Gods wil te doen
- Eindigde aan het kruis

Het is belangrijk dat je ziet dat hetgeen Christus bij Zijn omwandeling op aarde deed onder het oude verbond plaatsvond. Hij kwam als de Vervuller van de wet. Hij was de beloofde Messias.

Zijn eigen volk zorgde ervoor dat Hij stierf aan het kruis. Zelfs in dat opzicht vervulde Hij de wet. Beladen met de schuld van Zijn eigen volk droeg Hij de straf. Dat is bijvoorbeeld wat Paulus in Galaten 3:10-13 vertelt.

‘Want allen die uit de werken van de wet zijn, zijn onder de vloek. Er staat immers geschreven: Vervloekt is ieder die niet blijft bij alles wat geschreven staat in het boek van de wet, om dat te doen.’ (Gal. 3:10).

Dat zijn geen ingewikkelde woorden. Het volk Israël wist waar het aan toe was onder de wet.

‘En dat door de wet niemand gerechtvaardigd wordt voor God, is duidelijk, want de rechtvaardige zal uit het geloof⁸ leven. Maar voor de wet is het niet: uit geloof, maar: De mens die deze dingen doet, zal daardoor leven.’ (Gal. 3:11, 12).

Hoewel Israël de rechtvaardigheid uit de werken der wet zocht heeft het die niet gekregen. Het volk eindigde onder de vloek.

Toen kwam Christus, onder het oude verbond dus.

‘Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de wet door voor ons een vloek te worden, want er staat geschreven: Vervloekt is ieder die aan een hout hangt.’ (Gal. 3:13).

Ja, je leest het goed. Christus nam de vloek op Zich. Ik zeg het in feite nog verkeerd: Hij is een vloek geworden en daarmee heeft Hij degenen die onder de wet waren vrijgekocht. Hij ging Zelf aan het hout. Ook dat hout was het oude verbond.

De Heere Jezus Christus is onder de wet gekomen, is een vloek geworden en eindigde zo aan het hout en vervulde daarmee het gehele oude verbond. Degenen die Hem kruisigden, Israël, waren het middel tot deze volledige vervulling en hiermee werden ze zelf vrijgekocht. Wonderlijk Evangelie!

Maar met de dood van Christus is er nog geen nieuw verbond. De vloek is afgewend. Voor de overtredingen is betaald. De wet is vervuld, maar de Persoon Die dit heeft teweeggebracht is gestorven en begraven. Wat voor een hoop geeft dat? Is dat de basis van het nieuwe verbond?

⁸ Dat is het geloof of de trouw van Christus

Ja en nee. Zijn bloed is het bloed van het nieuwe verbond. Zijn bloed moest gestort worden. Zonder de verzoening van de overtredingen die onder het oude verbond gedaan waren, kon er geen nieuw verbond komen.

Oude verbond	Christus - Vervulde de wet - Kwam om Gods wil te doen - Eindigde aan het kruis	Dood en Graf
---------------------	--	---------------------

Hier zit een tegenstelling. ‘De mens die deze dingen doet zal leven’, zo lazen we juist. Christus is de Mens die al deze dingen gedaan heeft, zelfs tot aan de dood van het kruis. Hoe zit dat dan met de woorden ‘zal leven’?

Opstanding! De Heere Jezus is opgewekt uit de dood en Hij leeft. Dat is Gods gerechtigheid. Voor Israël betekent Zijn opstanding de basis van het nieuwe verbond, waardoor alle zegeningen die onder het oude verbond al beloofd waren hun zullen toevloeien.

Oude verbond	Christus - Vervulde de wet - Kwam om Gods wil te doen - Eindigde aan het kruis	Dood en Graf	Nieuwe verbond Opstanding Leven
---------------------	--	---------------------	--

De opstanding van de Heere Jezus is ook voor het nieuwe verbond essentieel. Daar hamert Paulus ook op in de brief aan de Hebreëën. Daar gaan we in het volgende hoofdstuk naar kijken.

Meer lezen?

Zie deel 12: Verbonden in de Bijbel (deel 5)

